

גמרא

שנינו במשנתנו שבנות צלפחד נטלו את חלק אביהן שהיה לו
ליטול בנחלת הארץ, מביאה הגמרא שיש ללמוד מכך כדעת מי
סובר התנא במשנתנו במחלוקת שנחלקו התנאים בברייתא, למי
נתחלקה ארץ ישראל: תנן במשנתנו במאמר דאמר ליוצאי מצרים
נתחלקה הארץ, והם הורישו חלקם לבניהם שנכנסו לארץ. שלרבי
יונתן הסובר (בבביתא להלן) שהארץ נתחלקה לבאי הארץ, אין
לצלפחד חלק בחלוקת הארץ להוריש לבנותיו.
דתניא, נחלקו התנאים למי נתחלקה ארץ ישראל, ושלש שיטות
נאמרו בזה, רבי יאשיה אומר, ליוצאי מצרים מבני עשרים ומעלה
נתחלקה הארץ, כלומר, אף שבפועל נתחלקה הארץ לבני ישראל
שנכנסו לארץ, חישוב החלקים היה לפי אלו שיצאו ממצרים,
וכאילו נחלוהם הם עצמם והורישו לבניהם הבאים לארץ. וכגון
ראובן ושמעון שיצאו ממצרים, לראובן עשרה בנים, ולשמעון בן
אחד, בביאת הבנים לארץ חישובו כאילו ראובן ושמעון נוטלים כל
אחד מהם חלק בארץ, ומורישים את חלקם לבניהם שנכנסו
לארץ, ונמצא שבנו של שמעון קיבל נחלה בארץ כשיעור שקיבלו
עשרת בני ראובן יחדיו.
ומקור הדבר, שנתאמר במצות חלוקת הארץ לבאי הארץ שנמנו
במנין השני, שנעשה בערבות מואב קודם כניסתם לארץ (במדבר כו
נה), אף בגורל יחלק את הארץ, לשמות מנחות יחלקו, ותיבת
'אבות' מיותרת, ובאה ללמד שיש לחלק את הארץ לאבותיהם
של אלו שנמנו במנין זה, והם האבות שנמנו במנין הראשון בשנה
השנית ליציאת מצרים, והמנויים כאן יירשו את נחלתם.
מפרש רבי יאשיה, אלא מה אני מקיים – כיצד אני מפרש את
הפסוק (שם כו נה), 'לאלה תחלק הארץ בנחלה', הכתוב אחר
שהוזכרו המנויים במנין שנעשה בערבות מואב לבאי הארץ, אין
לפרש כפשוטו שצויה הכתוב לחלק הארץ 'לאלה' שנמנו כאן,
אלא כוונת הכתוב באומרו 'לאלה', שרק ליוצאי מצרים 'לאלה' –
הדומים לאלה המנויים כאן, והיינו בני עשרים ומעלה, תחלק
הארץ, ולהוציא את הפסלים – למעט אלו שהיו קטנים מבני
עשרים בעת יציאת מצרים שלא יטלו חלק בארץ.
שיטה שניה בענין חלוקת הארץ: רבי יונתן אומר, לבאי הארץ
נתחלקה הארץ, ולכן במשל הנזכר, בראובן ושמעון שיצאו
ממצרים, והוליד ראובן עשרה בנים, ושמעון בן אחד, ונכנסו
הבנים לארץ, כל אחד מהם נטל חלק אחד, ונמצא שבני ראובן
נטלו עשרה חלקים, ובנו של שמעון נטל רק חלק אחד, שנתאמר

אגרות קודש

בי"ה, לבי למטמונים, ה'תשט"ו

ברוקלין, נ.י.

כבוד הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"מ בעל מדות עסקן

בעל מרץ ורב פעלים איש המעלה וכו' בנש"ק

מוה"ר ר' יצחק מאיר הכהן שי

שלום וברכה!

אאשר מכתבו מכ"ה בניסן עם המוסג"ב, ואבוא מיד לענינא דיומא, הוא ענין חזית הדתית,
ובפרט חזית מאוחדת בין אגודה ופאג"י, שלדעתי הוא הכרח גמור, ותקוה, אשר עיי"ז תגדל האפשרות
גם לחזית דתית מאוחדת. ואחרי שבקרני מר בנימין שי מינץ, עוד נתחזקה אצלי עמדת זו.

כדי שלא להסביך המצב, אלא אדרבה להקל התנאים לחזית מאוחדת, דעתי ברורה וחזקה
אשר לעת עתה נקודת הכובד צריכה להיות רק בהנוגע לבחירות בלבד, ואין לערב בזה ענינים צדיים...

בכבוד ובהוקרה המצפה לבשורות טובות.

אחר המנין שנעשה בערבות מואב קודם כניסתם לארץ (שם),
'לאלה תחלק הארץ בנחלה', ומתפרש הכתוב כפשוטו, שנתחלקה
הארץ לאלו שנמנו בערבות מואב ונכנסו לארץ, ולא לאבותיהם
יוצאי מצרים. מפרש רבי יונתן, אלא מה אני מקיים – כיצד אני
מפרש כוונת הפסוק (שם כו נה), 'אף בגורל יחלק את הארץ, לשמות
מנחות יחלקו', אין לפרשו שהחלוקה היתה לפי אבותיהם
יוצאי מצרים, וכפי שדרשו רבי יאשיה, אלא כוונת הכתוב
שקשינו נחלה ו-ירושון זו שנחלו בני ישראל את הארץ, מכל
נחלות שבועולם, שכל נחלות שבועולם חיו יורשין את המיתם,
שאדם מת יורשים אותו קרוביו החיים, ואולם כאן בירושת הארץ,
מיתם יוצאי מצרים שמתו כבר יורשין את החיו יורשיהם שנכנסו
לארץ. כלומר, שאחר שקיבלו עשרת בני ראובן ובנו של שמעון
את חלקיהם בארץ, חזרו החלקים לאבותיהם, והתחלקו בהם
בשנה, דהיינו שכל אחד מהם קיבל חמש ומחצה חלקים, ושוב
ירשו אותם בניהם, ונטלו עשרת בני ראובן חמש ומחצה חלקים
וחילקום ביניהם, ובנו של שמעון קיבל חמש ומחצה חלקים.
ונמצא ששני הכתובים מתקיימים, הכתוב 'לאלה תחלק הארץ'
מלמדנו שכל אחד מאלה שנמנו בביאת הארץ נטל חלק בארץ,
והכתוב 'לשמות מנחות יחלקו' מלמדנו שסדר החלוקה היה
על ידי החזרת החלקים לאבותיהם יוצאי מצרים, והתחלקו
האבות עם אחיהם, ושוב הורישו לבניהם באי הארץ.
רבי מסביר את סדר החלוקה לשיטת רבי יונתן על פי משל: אמר
רבי, אמשול לך משל הדבר דומה, לשני אחין כהנים שהיו בעיר
אחת והתנו ביניהם לחלוק בשנה כל התרומות הניתנות להם,
לאחד מהאחים יש לו בן אחד, ואחד יש לו שני בנים, והלכו שלשת
הבנים לגורן [ערימת תבואה שבשדה] ליטול תרומה עבור
אבותיהם, וכשמחלק בעל הגורן את התרומה לכל הכהנים שבאו
ליטול, נמצא שכזה זה שיש לו בן אחד, נוטל רק חלק אחד שקיבל
בנו היחיד, וכזה זה שיש לו שני בנים נוטל שני חלקים, שקיבל כל
אחד מבניו חלק אחד, ומחזירין הבנים את שלשת החלקים אצל
אביהם, ומחמת שאבותיהם התנו להיות שותפים בתרומות חזירין
האבות וחולקין ביניהם בשנה, ונמצא שכל אחד מהאחים מקבל
חלק ומחצה. כמו כן היה סדר חלוקת הארץ, שאחר שנטלו כל
אחד מבאי הארץ חלק, החזירו החלקים לאבותיהם יוצאי מצרים,
והתחלקו האחים ביניהם ושוב הורישום לבניהם באי הארץ.
שיטה שלישית בענין חלוקת הארץ: רבי שמעון בן אלעזר אומר,

משיבה הגמרא: בהכרח כוונת הכתוב לאבותם יוצאי מצרים, 42
 דְּכֵתִיב בדברי ה' אל בני ישראל בארץ מצרים, על הבטחתו 43
 להוציאם משם, ולהביאם אל ארץ ישראל (שמות ו ח), 'וְהָבֵאתִי 44
 אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יְדֵי לְתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק 45
 וְלְיַעֲקֹב, וְנָתַתִּי אֹתָהּ לְכֶם מִן־שָׁמָּה אֲנִי ה'." מפרשת הגמרא, שכוונת 46
 הכתוב בהוסיפו תיבת 'מורשה' לומר, 'רוּשָׁה הִיא (ו-הארץ) לְכֶם 47
 מִאֲבוֹתֵיכֶם, שניתנה הארץ לאברהם אבינו, והורשה לבניו אחריו. 48
 ודברים אלו לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם קָאָמְרִי לְהוּ, שהבטיחם ה' שהארץ תנתן 49
 להם, ואם כן בהכרח שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים, ועליהם 50
 נתכין הכתוב 'לְשִׁמּוֹת מִשּׁוֹת אֲבֹתָם'. 51
 סִימָן לקושיות שיובאו להלן על השיטות השונות למי נתחלקה 52
 הארץ, קושיית רב פפא על הסובר לבאי הארץ נתחלקה הארץ, 53
 מהכתוב 'לְרֵב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ, וכן מטענת בנות צִלְפָּחָד מְדוּעַ תִּגְרַע 54
 נַחֲלַת אֲבִיהֶן מִחֲמַת שֶׁאֵין לוֹ בֵּן, וכן מטענת בני יוֹסֵף. קושיית רב 55
 פפא על הברייתא ששנתה שיהושע וכלב נטלו חלקם של 56
 המרגלים בארץ, נמצא דְּאִיכְפֹּל – הוכפלה נחלתם של כלב 57
 ויהושע ביותר. קושיית רב פפא על הסובר לבאי הארץ נתחלקה 58
 הארץ, מהכתוב 'וַיִּפְּלוּ חֲבַלֵּי מִנְּשָׁה'. יְחִישָׁב – קושיית רב פפא במה 59
 שמנה הכתוב שנטלו בני מנשה עשרה חלקים בארץ, 'מֵאֵי קֶא 60
 חֲשִׁיב וכו'. 61
 הגמרא מביאה קושיית רב פפא על שיטת רבי יונתן שלבאי הארץ 62
 נתחלקה הארץ: אָמֹר לִיה רַב פָּפָא לֹאֲבִי, בְּשִׁלְמָא לְמֵאֵן דְּאָמְרִי – 63
 מובן הדבר למי שסובר שְׁלִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם נִתְחַלְקָה הָאָרֶץ, הֵינּוּ 64
 דְּכֵתִיב – שֶׁלֶכֶךְ נִאֲמַר בְּצִוּוֵי ה' לְמֹשֶׁה עַל סֵדֶר חֲלוּקַת הָאָרֶץ 65
 (במדבר כו נד), 'לְרֵב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ, וְלִמְעֵשׂ תִּמְעֵשׂ נַחֲלָתוֹ', שכוונת 66
 הכתוב שאין לחלק החלקים לפי מַצֵּבם של המשפחות בעת 67
 בכניסתם לארץ, אלא לפי מה שהיו ביציאת מצרים, והֵינּוּ 'לְרֵב', 68
 מי שהיה רב בעת יציאת מצרים, אף שכעת מועט הוא, 'תִּרְבֶּה 69
 נַחֲלָתוֹ, וכגון מי שיצא ממצרים עם עשרה בנים בני עשרים 70
 ומעלה, ומתו הוא וחמשה בניו במדבר, ולא הניחו חמשה בנים 71
 אלו זרע, ונמצא שבעת כניסתם לארץ אינם אלא חמשה אחים, 72
 נוטלת משפחה זו אחד עשר חלקים בארץ, כמנינם ביציאת 73
 מצרים, ואילו היתה הארץ מתחלקת לבאי הארץ אין להם ליטול 74
 אלא חמשה חלקים כמנינם בעת. וכמו כן יש לפרש כוונת המשך 75
 הכתוב, 'וּלְמַעַט' הֵינּוּ מִי שְׁהִיָּה מוֹעֵט בַּעַת יִצִּיאַת מִצְרַיִם אִף 76
 שכעת הוא רב, 'תִּמְעֵשׂ נַחֲלָתוֹ, וכגון מי שיצא ממצרים עם 77
 חמשה בנים בני עשרים ומעלה, ונולדו לו חמשה בנים נוספים 78
 במדבר, ונמצאו בעת כניסתם לארץ עשרה אחים, אין נוטלים 79
 עשרה חלקים כמנינם בעת, אלא רק ששה חלקים כמנינם ביציאת 80
 מצרים. 81

לְאֵלוֹ וְלְאֵלוֹ – בין ליוצאי מצרים, ובין לבאי הארץ נִתְחַלְקָה הָאָרֶץ, 1
 כִּי לְכֵתִיב שְׁנֵי מִקְרָאוֹת חֲלֹל כְּפִשׁוּטִם. מפרשת הברייתא: הָא מִצְרַיִם 2
 התקיימו שתי החלוקות, אם הָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם בהיותו בן עשרים 3
 שנה, ומת במדבר ולא היה מבאי הארץ, נוֹטֵל חֶלְקוֹ בארץ עִם 4
 יוֹצְאֵי מִצְרַיִם, ויורשים אותו בניו שאינם בני עשרים שנה בביאתם 5
 לארץ, ואף אם יש לו כמה בנים, אין נוטלים אלא חלק אחד מכל 6
 אביהם, וחולקים אותו ביניהם, ולכך נתכין הכתוב (במדבר כו נד) 7
 'לְשִׁמּוֹת מִשּׁוֹת אֲבֹתָם יִנְחֹלוּ'. ואם הָיָה מִבְּאֵי הָאָרֶץ בהיותו בן 8
 עשרים שנה, ולא היה מיוצאי מצרים, וכגון שהיה פחות מבן 9
 עשרים שנה ביציאתו ממצרים, או שנולד במדבר, נוֹטֵל חֶלְקוֹ 10
 בארץ עִם בְּאֵי הָאָרֶץ, כמפורש בתורה (במדבר כו נג), 'לְאֵלֶּה תִּחְלַק 11
 הָאָרֶץ בְּנִחְלָה'. הִיא מִבְּאֵן – מיוצאי מצרים, וגם מִבְּאֵן – מבאי 12
 הארץ, וכגון שיצא ממצרים בהיותו בן עשרים שנה, ומת במדבר, 13
 ונכנס בנו לארץ כשהוא בן עשרים שנה, נוֹטֵל חֶלְקוֹ שֶׁלֹּא עֲצֻמוֹ 14
 מִבְּאֵן – עם באי הארץ, מכחו שלו, וְחֶלְקוֹ נֹסֵף מִבְּאֵן – עם יוצאי 15
 מצרים, מכח אביו שיצא מצרים. 16
 לשיטה שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים, מפרטת הברייתא כמה 17
 מיוצאי מצרים שלא נטלו חלק בארץ להנחיל לבניהם באי הארץ: 18
 עֲשֶׂרֶת הַמִּגְזֵלִים שדיברו סרה על ארץ ישראל, לא נטלו חלק 19
 בארץ בין יוצאי מצרים, להוריש חלקם לבניהם באי הארץ, אלא 20
 יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב שעלו עִמָּם לתור את הארץ ולא חטאו, נָטְלוּ חֶלְקָם. 21
 מְחִלּוֹנִיִּם וְעֵדֵי קֶדֶת, כלומר, חמישים ומאתים איש שנתלוו 22
 לקורח במחלוקתו עם משה רבינו, לֹא הָיָה לָהֶם חֶלֶק בְּאָרֶץ עִם 23
 שאר יוצאי מצרים, והתחלקו נחלותיהם בין כל יוצאי מצרים 24
 הנוותרים. 25
 הברייתא מבארת חלקם בארץ של בניהם של אלו שלא נטלו חלק 26
 בארץ: הַקְּנִיִּם של המרגלים והמתלוננים, שנכנסו לארץ ולא היה 27
 להם ליטול כלום מכח אביהם, נָטְלוּ חֶלֶק בארץ בְּזִכּוּת אֲבִיָּהֶן 28
 אם היה מיוצאי מצרים, שמשום כך יש לו ליטול חלק עם שאר 29
 יוצאי מצרים, ומנחילה לבניו ולבני בניו, וְכֵן נִטְלוּ בְּזִכּוּת אֲבִי 30
 אֲמוֹתֵיהֶן אם היה מיוצאי מצרים, וכגון שאמותיהם לא היו להן 31
 אחים, שאז יורשות את נחלת אביהן, ומורישות לבניהן אחריהן. 32
 נתבאר בדברי הברייתא שכוונת הכתוב (במדבר כו נד) 'לְשִׁמּוֹת מִשּׁוֹת 33
 אֲבֹתָם יִנְחֹלוּ', ללמד שהארץ נתחלקה ליוצאי מצרים. שואלת 34
 הגמרא: מֵאֵי (ו-כיצד) מִשְׁמַע דְּהָא (ו-הפסוק) 'לְשִׁמּוֹת מִשּׁוֹת 35
 אֲבֹתָם' מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם כְּתִיב, דהיינו ש'מִשּׁוֹת אֲבוֹתָם' הֵינּוּ 36
 אבותיהם של באי הארץ שיצאו ממצרים, וכוונת הכתוב ללמד 37
 שיש לחלק הארץ לאבות אלו, דְּלִמָּא לְשִׁבְטֵי קָאָמְרִי לָה – שמא 38
 כוונת הכתוב ללמד שיש לחלק הארץ לשנים עשר השבטים, 39
 ו'מִשּׁוֹת אֲבוֹתָם' הֵינּוּ שנים עשר בני יעקב, אבל בין בני השבט 40
 היתה החלוקה לבני השבטים באי הארץ, ולא ליוצאי מצרים כלל. 41

אגרות קודש

ב"ה, כ' אייר, תשט"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' אייר, בו כותב שקבל חלקה חקלאית ובונים עתה, ושואל אם יבנו ביתו, 1
 אף שעיי"ז יכנס בחובות או לחפש עבודה כו'.

והנה כבר כתבתי לכמה מאנ"ש, ובקשתים לפרסם, אשר לדעתי צנוור וכלי הפרנסה לאנ"ש הם 1
 בכפר חב"ד, וכל מי שזכה שיש לו חלק בו עליו להתאחז בזה בכל היכולת, ואין להתרשם שנכנסים 2
 בחובות לבנין הבית כדבעי, כיון שבתוך עמו הוא יושב וכל המתיישבים במצב פחות או יותר שוה אחד 3
 לרעהו, ובמילא יהיו תנאי התשלומין נוחים וכו', והשי"ת יצליחו בכל הנ"ל ובמכתבו השני יבשר טוב בזה, 4
 ומשיעוריו הקבועים בתורת הגלגה ותורת החסידות נוסף על השתתפותו בשיעורים הנלמדים ברבים.

בברכה.